

*PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON JÄRJESTÄMÄ
KESKUSTELUTILAISUUS
Pajulahdessa 11.6.2003*

KOOSTE TILAISUUDEN MUISTIINPANOISTA

SISÄLLYSLUETTELO

TILAISUUDEN AVAUS.....	3
ALUSTUKSET PÄIVÄN AIHEISTA	3
SAAVUTETTAVUUS JA INFRASTRUKTUURI VETOVOIMATEKIJÖINÄ	3
SININEN METROPOLI – UUSI RAIKAS ASUMISEN MALLI PÄIJÄT-HÄMEESTÄ	3
KOULUTUS JA KULTTUURI – OMAVARAISTA, LAINATTUA VAI JOTAIN MUUTA?	4
MINKÄLAINEN HYVINVOINTI MAAKUNNAN TAVOITTEENA?	4
PÄIJÄT-HÄMEEN MENESTYSALAT JA UHKANA TYÖTTÖMYYS VAI TYÖVOIMAPULA?	4
RYHMÄTÖIDEN YHTEENVEDOT	4
RYHMÄ 1: SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI.....	4
RYHMÄ 2: OSAAMINEN	6
RYHMÄ 3: ELINKEINOT JA TYÖVOIMA	7
RYHMÄ 4: LIIKENNE JA TEKNINEN HUOLTO	11
RYHMÄ 5: ASUMINEN JA YMPÄRISTÖ	12
LOPPUKESKUSTELU JA YHTEENVETO	14

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Päijät-Hämeen liitto kutsui laajan joukon maakunnan toimijoita Liikuntakeskus Pajulahdessa Nastolassa 11.6.2003 pidettyyn keskustelutilaisuuteen. Kutsutuista noin 200 oli paikalla 71 henkilöä.

Keskustelutilaisuus on yksi maakunnansuunnittelun (maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja maakuntaohjelma) sidosryhmien osallistumistilaisuuksista. Maakunnan suunnittelun työprosesseihin kuuluu tärkeänä osana osallistuminen.

Maakuntasuunnitelmatyö tapahtuu Päijät-Hämeen liitossa täydentämällä Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2001 alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevilla tavoitteilla. Työstä käytetään nimeä maakuntastrategia 2003 ja se viedään keväällä käynnistetyyn keskusteluun ja kuulemisen jälkeen maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi syksyllä 2003. Nelivuotinen maakuntaohjelma 2003-06 on käsitelty 16.6.2003 maakuntavaltuustossa ja sen keskeiset hankkeet ja toimenpiteet rahoitussuunnitelmineen nostetaan esille vuosittaisissa toteuttamissuunnitelmissa. Maakunnat laativat vuosien 2004 ja 2005 toteuttamissuunnitelmat lokakuun 2003 loppuun mennessä. Maakuntakaava laaditaan vuosien 2003-05 aikana muuttamalla 1999 vahvistettu kokonaisuutukaava maakuntakaavaksi ja parantamalla taajama- ja maaseutualueita koskevat kaavan osat vastaamaan maakuntastrategia 2003:ssa asetettuja tavoitteita.

Keskustelutilaisuuden tarkoituksena oli avata keskustelu teemoittaisten aiheiden ympärillä kahlitsematta sitä maakunnan suunnittelun työprosesseihin. Lyhyiden alustusten jälkeen työryhmät kokoontuivat keskustelemaan ryhmälle esitettyjen kysymysten valossa kunkin teeman ympärille.

Tähän muistioon on koottu vapaamuotoisesti alustuksista ja teemaryhmittäisistä keskusteluista esille nousseita asioita. Päijät-Hämeen liitossa on tarkoitus työstää keskusteluissa esille nousseita asioita edelleen maakuntasuunnitelman (maakuntastrategia 2003), maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja maakuntakaavan työprosesseihin sisällytettäväksi toimenpiteiksi.

TILAISUUDEN AVAUS

Päijät-Hämeen maakuntahallituksen puheenjohtaja Ulla Juurola avasi tilaisuuden ja toivotti osanottajat tervetulleiksi.

ALUSTUKSET PÄIVÄN AIHEISTA

Saavutettavuus ja infrastruktuuri vetovoimatekijöinä

Maakuntainsinööri Erkki Rope

Lahden seutu saa taas merkittävän kasvusykäksen kun sen saavutettavuus suuriin kasvukeskuksiin Helsinkiin ja Pietariin paranee. Tavarakuljetusten suuret virrat kulkevat Lahden kautta ja seutu on edelleen hyvä sijaintipaikka Itämeren alueen logistisille toiminnolle. Tieliikenteessä länsi - itä suuntaiset yhteydet muodostavat pullonkaulan sujuvalle liikenteelle ja Lahden keskustan kehittymiselle. Maaseudun vesihuolto- ja tietoliikennepalvelut ovat kuntien strateginen kehittämiskäytännön väline kylien elinvoiman säilyttämisessä.

Sininen metropoli – uusi raikas asumisen malli Päijät-Hämeestä

Erityisasiantuntija Mirja Karila-Reponen

Päijät-Häme metropolimaakuntana tarjoaa monipuolisia asumisen vaihtoehtoja kaupungeissa, taajamissa, kylissä ja ranta-asumisessa. Vapaa-ajan asumisen taso ja pinta-alan tarve kasvaa aiheuttaen rantojen maankäyttöön ongelmia. Päijät-Hämeen valttikortteja ovat ylivoimaisen viihtyisä ja turvallinen asuin ympäristö, jonka peruselementtejä ovat harjut, luonto ja vesi eri ilme-

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

nemis- ja olomuodoissaan. Tulevaisuudessa ympäristön merkitys asumisen osatekijänä korostuu ja tiiviimmin rakennetuilla alueilla paine sijoittaa toimintoja arvokkaille luontoalueille kasvaa.

Koulutus ja kulttuuri – omavaraista, lainattua vai jotain muuta?

Erityisasiantuntija Jaana Simola

Pienessä maakunnassa ei voida keskittyä kaikkeen vaan on pystyttävä löytämään ne osaamisen alat, joilla alueella on parhaat menestymisen edellytykset. Osaamisen ohjelmasuunnitelma kokoaa toimenpiteet ja toimijat samaan raporttiin, mutta onko se tarpeeksi tehokas väline kuvaamaan alueen vetovoimaisimpia osaamisen tekijöitä? Yliopistokeskuksen rooli vankkana tiedeyhteisön tukikohtana vahvistuu entisestään kun alue pystyy yksimielisesti kohdistamaan tavoitteensa korkeintaan muutamaan kohdepäämäärään. Tulevaisuudessa keskittyneiden osaamisalojen merkitys tulee korostumaan ja Päijät-Hämeen rooli osana Eteläisen Suomen metropolialuetta vaatii selkeitä ratkaisuja.

Minkälainen hyvinvointi maakunnan tavoitteena?

Erityisasiantuntija Jaana Simola

Alueen hyvinvoinnin kehittymiseen vaikuttavat samat valtatrendit kuin kansallisellakin tasolla. Väestön ikääntyminen, eliniän nousuminen, eläköityminen ja toisaalta syntyvyyden lasku. Sosiaali- ja terveystoiminta ei voida eikä saa nähdä erillisenä saarekkeena aluekehittämisen näkökulmasta. Ko. sektori kiinnittyy tiukasti kaikkeen yhteiskuntapoliittiseen päätöksentekoon ja on vaikuttamassa myös yhdyskuntarakenteen muodostumiseen. Tulevaisuuden haasteisiin – syrjäytymiseen, maahanmuuttajien sopeutumiseen, julkisten resurssien vähenemiseen, väestön keskittymiseen ym. – vastaaminen ja niiden tuomiin muutoksiin sopeutuminen on avain maakunnan hyvinvoinnin tulevaisuuteen.

Päijät-Hämeen menestysalat ja uhkana työttömyys vai työvoimapula?

Aluekehityspäällikkö Juha Hertsi

Päijät-Hämeen toimialat ovat tilastojen perustella tehdyissä ennakoitilaskelmissa menettämässä sekä työntekijöitä että elinvoimaisuutensa alueen hyvinvoinnin turvaajana. Ennakoinnin tuloksena on kuitenkin saatu parempia näkymä alueen kehityksestä. Kasvavia toimialoja ovat mm. teollinen työ, palvelu, hoitotyö ja toimistotyö. Menestymiseen tarvitaan väestökasvua, työllisyyden paranemista ja monipuolisesti terveen väestön panosta arvonlisäyksen tekemisessä.

RYHMÄTÖIDEN YHTEENVEDOT

Ryhmä 1: Sosiaali- ja terveystoimi

Läsnä:

Heikkilä Kirsti PHSHP, Pentti Erja Kärkölen kunta, Paavilainen Heikki PHSHP, Laapio-Knuutila Heli Hartolan kunta, Karvanen Ritva STTK, Kopperoinen Sakari STTK ja Lahden kaupunki, Lumiaho-Suomi Mirja Hämeen ympäristökeskus, Haapola Ilkka Palmenia ryhmän puheenjohtaja, Hertsi Juha Päijät-Hämeen liitto ryhmän sihteeri.

Keskustelu:

Päätettiin edetä annettuja kysymyksiä vapaavalintaisessa järjestyksessä, mutta kuitenkin siten, että ensin katsottiin mainittuja uhkatekijöitä ja sitten toimenpiteitä ja yhteyttä yhdyskuntasuunnitteluun ja lopuksi kärkihankkeisiin.

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Huumeet:

Päijät-Häme on vielä päässyt vähällä ja hyviä hankkeita on käynnissä, kuten piirin hanke raa-meiltaan noin 1,6 euroa. Palvelutuotannossa on löydetty yllättäviä käyttäjiä/kokeilijoita. Tarvi-taan lisäpanostusta ajoissa sosiaalisen ympäristön kehittämiseksi. Päätteet ovat myös kokonai-suutena ongelma.

Väestön keskittyminen:

Maakuntaan voi keskittyä lisää väkeä kokonaisuutena, mutta kuntien sisäinen keskittyminen voi haitata mm. pienten kuntien palvelutuotantoa. Asutuksen tukeutuminen vanhaan kylärakentee-seen ja sen viihtyisyyden ja palveluiden ylläpitoon.

Syrjäytyminen:

Ikärakenteen muutokset vaikuttavat myös syrjäytymiseen, alhainen koulutustaso ongelmana, ehkäistään syrjäytymistä koulutuksella. Koulutetaan ihmisiä riittävästi ylikysynnän. Pitkäaikais-työttömät ovat monelta osin eläkekuntoisia. Esim. Hartolan Atrain-projekti. Nuorille löydettävä riittävästi kesätyöpaikkoja, jotta työntekoon opitaan. Syrjäytyminen yleistä ylivelkaantuneille. Kouluajan pettymykset voivat kääntyä allergiaksi koulua, opiskelua ja työntekoa kohtaan.

Julkiset resurssit:

Suomi käyttää EU:ssa toiseksi vähiten eli 6,8 % bkt:stä ja esim. USA 15%. Muilta sektoreilta tarvitaan jatkossa lisärahoitusta, kun ikääntyminen lisääntyy. Yli 75-vuotisten kustannusvaiku-tus on moninkertainen. Pitää käyttää hyväksi yrittämisen uusia muotoja ja kolmatta sektoria. Elämäntapaan liittyvä asenteiden muutos tarvitaan. Sosiaalisen verkoston merkitys korostuu. Hoivakotipalveluja kehitettävä yhtenä kevyempänä vaihtoehtona ja myös potilashotelleja.

Maahanmuuttajat:

Suomen kielen oppimisen kautta sopeutuminen osaksi yhteiskuntaa ja työmarkkinoita.

Ikärakenne:

Ikärakenteen muutokset vaikuttavat kaikkiin toimintoihin ja pakottavat uusien toimintatapojen ja ratkaisujen etsimiseen. Lasten tekeminen ei motivoi ihmisiä? hedelmällisyys laskenut? koulu-tus –ura – pätkätyöt – pienet päivärahat – matalat lapsilisät.

Vuorovaikutteinen suunnittelu kunnissa, kaavoihin, ympäristösuunnitteluun, kyläsuunnitelmiin. Kaikkiin kuntiin tarvitaan hyvinvointistrategia / suunnitelma ja sen tulee läpäistä kaikki kuntien toiminnot toimialoilla. Liitetään seuranta ja arviointi.

Kestävän kehitys ja priorisointi enemmän päätöksentekoon, kun raha ei riitä. Maakuntatasolla tarvitaan maakunnan hyvinvointistrategia. Yhteinen maakuntatahto voi auttaa myös kuntien päätöksenteossa ja valinnoissa.

Seudullisesti yhteistyötä on tehty ja tullaan edelleen tekemään yhä laajemmin. Itä-Hämeen pe-ruspalveluiden kehittäminen esimerkkinä mm. päivystyskokeilu, vanhustyön yhteistyömallit. Soter –peruspalveluiden tuottamisympäristö on oltava yli 20000 ihmisen ympäristö, jotta riittä-vä palvelutaso voidaan turvata. Päijät-Hämeessä on tuotettu erikoissairaanhoido paljon keski-määräistä edullisemmin.

Moniongelmaiset kuntakiertolaiset kuormittavat kuntia. Tarvittaisiin yhteinen moniongelmapal-velu/rahoitus ja säädösmuutoksia. Lisäksi voitaisiin yhdistää voimavaroja mm. huumehoidossa ja ehkäisyssä.

Kärkihankkeet:

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Iki-Hyvä Päijät-Häme, joka etenee hyvin ja valtakunnallisesti merkittävä, kehitettävä linkki yhdyskuntasuunnitteluun
Terveystiedon edistämishankkeet
Hyvinvointineuvola
Kuntien hyvinvointisuunnittelu
Maakunnan hyvinvointistrategia

Ryhmä 2: Osaaminen

Läsnä:

Hepo-Oja Pirjo Heinolan kaupunki, Katajamäki Erja AMKK, Spoof Sanna-Kaisa Lahden yliopistokeskus, Siikaniemi Lena PHKK, Suvisilta Jaana Kärkölään kunta, Kalmari Ari Lahden IT-keskus, Karppinen Juha Palmenia, Lahtimo Markus AKAVA, Laatonen Kirsti Orimattilan kaupunki, Karlsson Anja-Riitta Hartolan kunta, Leppiaho Juha, Pohjonen Antti Muovipoli, Keränen Raija Etelä-Suomen lääninhallitus, Suominen Sari Lahden seudun yrityskeskus, Reentilä Juhani ryhmän puheenjohtaja, Kokko Hannu Neopoli Oy, Juurola Ulla Päijät-Hämeen maakuntahallitus, Barman Leo Päijät-Hämeen liitto, Simola Jaana Päijät-Hämeen liitto ryhmän sihteeri.

Huippuosaamisen keskittymisen esteet/edellytykset maakunnassa? Mikä on tavoitetila?

Maakuntastrategisessa ajattelussa on tarkentamisen varaa. Nykyisin maakuntaliitto ajaa tietyn-tyyppisiä hankkeita läpi ja osaamisen ohjelmasuunnitelmassakin on eri asioita kuin maakuntastrategiassa. Toisaalta taas yrityksissä painottuvat eri asiat kuin edellä mainituissa. Osittain asiat yhdyntyy, osittain hajaantuu mikä johtaa siihen, että vähät resurssit hajaantuu ja huippuosaaminen hämärtyy eli tarvitaan kaikkien yhteistyötä yhteisen näkemyksen toteuttamiseksi.

Ohjelmasuunnitelmukset ovat koordinoimassa sirpaleisuutta. Osaamisen ohjelmasuunnitelma on konkreettinen, myös muut ohjelmat ja resurssit huomioitava. Osaamisen ohjelmasuunnitelman sanoma yksinkertaistettava. Ohjelmasuunnitelmassa liikaa asiaa > pitäisi karsia ja kiteyttää. Suunnitelmasta ulkopuolelle jääminen tuottaa tuskaa. Tarkistuksen yhteydessä rahoittajat karsivat.

Kaikista aloista ei synny huippuosaamista, silti kaikkia osa-aloja kuitenkin tarvitaan. Myös perusosaamista. Sosiaali- ja terveysalan koulutus ei nouse esiin maakuntastrategiassa ja silti myös sosiaali- ja terveysalalle tarvitaan huippuosaamista >hyvinvointiin panostamista. Toisaalta sosiaali- ja terveysalaa painotetaan myös valtakunnan muilla alueilla. Esimerkiksi ikäbisnes ei ole meidän oma huippu. Koulutus itse ei ole itsetarkoitus vaan välineellinen kehittämisväline.

Onko ensin huippuosaaminen vaiko elinkeinot, joita huippuosaajat tarvitsevat (siis muna vai kana?) Huippuosaamista ei tulekaan, jos ei ole työpaikkoja, ennen kaikkea korkeatasoisia työpaikkoja pitäisi olla tarjolla. Huippuosaaminen voidaan nähdä koulutuksena tai elinkeinoelämän huippualueena. Pelkästään koulutusaste ei kuvaa alueen osaamista.

Yliopistokeskuksen rooli alueen ylpeytenä, mikä vaatii paikallisen tietämyksen hyväksikäyttöä ja emoyliopistojen hyödyntämistä. Yliopistokeskus on mahdollisuus ja metropolialueen ajatus yliopistotoiminnassa.

Yliopistokeskuksessa kiinnitetään huomio myös aikuiskoulutukseen, jossa otetaan huomioon paitsi koko Etelä-Suomen tarve, ennen kaikkea Päijät-Hämeen tarve, mikä pitää pystyä ennakkoimaan.

Läpileikkaavuus on ominaista alueelle. Kuten IT-ala ja muoviteollisuus. Myös muotoilun huippuosaaminen pitää käyttää hyödyksi

Alueen liikunnan huippuosaaminen otettava hyötykäyttöön enemmän.

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Ympäristötieteen osaaminen on selkeä alueen huippuala. Jos mietitään mistä toiminnasta alueelle saadaan stimuloivampaa merkitystä, tulee heti mieleen ympäristöosaaminen.

Maakunnan on löydettävä muutama (3-5) huippuala elinkeinoelämässä, jota koulutusorganisaatiot palvelevat osaamisellaan

Keskusteluun tuotiin huippuosaamisalojen esityksiä: Muovi, Muotoilu, Ympäristöosaaminen, Liiketoimintaosaaminen, Puuosaaminen, Turvallisuus puheteemana: Ei siis ole yhteistä näkemystä, mikä on homman este. Kysymys kuuluukin; Miten toimijat saataisiin mukaan keskusteluun, jolloin saataisiin enemmän toimijoita ja enemmän tekijöitä

Huippuosaamisen pitää olla vetokoukku, jonka tavoitteena on vetovoimainen maakunta. Kun maakunta on elinkeinoelämän näkökulmasta vetovoimainen, se vetää koulutusta ja päinvastoin. Se tarkoittaa mm. Työttömyysalat alas, Verot alas ja Elämisen ympäristö paremmaksi.

Koulutuksen ala on alueellisen kehittämisen yhtenä tehtävänä. Painopisteet ovat kuitenkin liian hajanaisia. Voidaanko aikaansaada yhteinen julistus ja missä dokumentissa se on esitettävissä?

Miten kehitys saadaan ulottumaan myös reunakuntiin? Alueella on isot resurssit käytössä, pitäisi miettiä mitä paikallisesti tarvitaan

Maakuntaliitto näyttää olevan syrjässä koko asiassa, rahoituksellinenkin rooli voisi olla, mitä maakuntaliitto voi tehdä asialle? Maakuntaliitto voi tehdä paljon enemmän monessa muussakin asiassa. Liitossa pitäisi synnyttää asian ajamisen ja synnyttämisen uusi aalto, painostus ja lobbaus yhtenä tärkeänä tehtävänä.

Kehittämisessä on tietty epävarmuus sallittava, myös huteja tulee.

Ryhmä 3: Elinkeinot ja työvoima

Läsnä:

Huldén Seppo Kärkölen kunta, Jaakkola Heikki Padasjoen kunta, Lemola Harri Hollolan kunta, Kauranen-Pennanen Sinikka Hämeen TE-keskus, Torkki Terhi Lahden yliopistokeskus, Kuuskasjärvi Lauri Päijät-Hämeen osaamiskeskus, Komu Tuomas PHKK, Pulkkinen Markku MTK-Etelä-Häme, Lettenmeier Michael, Kuusisto Vento VAPO OY, Vepsäläinen Jukka TE-keskus, Hotti Anneli Heinolan kaupunki, Pulkkinen Päivi TTK, Rantanen Risto Lahden seudun yrityskeskus, Lintunen Kyösti TT ryhmän puheenjohtaja, Hongisto Outi Lahden seudun yrityskeskus, Halme Esa Päijät-Hämeen liitto, Mikkonen Jukka Päijät-Hämeen liitto ryhmän sihteeri.

Minkälaisessa Päijät-Hämeessä on mahdollista jalostaa tuotteita pitkälle? Mitkä ovat ne avaintekijät Päijät-Hämeen kehityksessä ja siihen liittyvässä yhteistyössä, jotka auttavat nostamaan maakunnassa valmistettujen tuotteiden jalostusasteen laajasti ja pysyvästi nykyistä merkittävästi korkeammalle tasolle?

Suunnitelmia on tehty tarpeeksi, nyt on aika siirtyä konkreettisiin toimenpiteisiin.

Laajakaistaverkkokartta on saatava kokonaan keltaiseksi maakunnassa joko liiton jakamalla rahoilla tai muuten. Maatiloilla on nykyisin ihan yhtäläiset tarpeet nettipalveluihin ja laajakaistaan kuin muillakin yrittäjillä. Etelä-Savossa asiaa on lähdetty ajamaan liiton johdolla. Se on sitä verkostoitumista.

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

On huolehdittava siitä, että maakunnan perinteisten toimialojen yrityksillä tulee olemaan laajakaistayhteydet myös. Laajakaistan leviäminen auttaa myös henkistä verkostoitumista maakunnassa. Uudistaminen on avaintekijä näissä asioissa.

Asenneilmaston eteen on tehtävä enemmän duunia näissä laajakaista- ja tietoverkkoasioissa. Nuoria on saatava mukaan vierihoidajiksi.

Verkkojen piirissä jo oleville on saatava kehittämissuunnitelmia, eli on yritettävä saada verkkoihin sisältöä.

Kansainvälinen työnjako tulee korostumaan jatkossa, sen hyödyt on käytettävä hyväksi.

Voiko maakunnasta tulla ekotehokkuuden edelläkävijä, joka ottaa sen laajasti huomioon jalostusastekysymyksissä? Saadaanko aikaiseksi oikein iso monen toimijan välinen hanke aikaiseksi, jolla asiaa yritettäisiin ottaa haltuun?

Ekotehokkuus on jo maakunnassa Suomen huippua.

Työvoimaomavaraisuus on säilytettävä, samoin energian saatavuus ja kohtuuhinta.

Seuraavan murroksen haaste on se, kuinka hi-tech tuodaan tuotantoprosessiin.

Se edellyttää uutta osaamista olemassa olevassa porukassa.

Meidän pitäisi osata panostaa enemmän uusiin asioihin. Yrityksissä pitäydytään vielä liikaa vanhassa kulttuurissa.

Yritystoimintaa tukevien organisaatioiden horisontissa on laajentamisen varaa/tarvetta enemmän kuin yrityksillä. Yritykset kyllä osaavat mennä ulkomaille. Maakunnassa on paljon perinteisiä perheyrityksiä, joille saattaa tulla katto vastaan osaamistason nostossa perhevoimin. Suuryritysten johtajien mielestä tänne on vaikea saada riittävän osaavaa työvoimaa. Pitäisi selvittää sitä, että mistä tällaiset vaikeudet johtuvat.

Perheyrityksissä ollaan sukupolvenvaihdostilanteessa 10 vuoden sisään. Suomessa se koskee 75 tuhatta yritystä. Päijät-Hämeessä tämä on iso ongelma yritysraakenteesta johtuen. Voi tulla jakamisongelmia yrittäjille tässä tilanteessa. Miksi emme osaa auttaa maakunnan yrittäjiä jakamisessa? Pajulahti ja Vierumäki osaavat.

Kyse on osaamisintensiivisyydestä. Hyvin koulutettujen ihmisten saaminen yrityksiin on maailmanlaajuinen ongelma. On kehitetty luovuusindeksejä ym. asiaa auttamaan. Paljon tutkittu juttu.

Eroaako maakuntamme riskipääoman saatavuuden suhteen muista maakunnasta. Vastaus: kyllä. Siemenrahan saatavuus on meillä heikkoa. Kysyntää kyllä olisi, ehkä...

Tarvitaanko Päijät-Hämeen työllisyyden kohentamiseksi kuntien yhteistä erillistä aiesopimusta? Sen tavoitteena olisi ennaltaehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä maakunnassa ja torjua pitkäaikaistyöttömien syrjäytymistä työmarkkinoilta sekä edesauttaa nuorten koulutukseen ja työelämään pääsyä.

Erilaisia työpanoksen käyttömuotoja tulisi kehittää: työvoimapoolit, osuuskunnat, osa-aikatyöt, etätyö(verkostot).

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Työvoimapula koskee sekä huippuosajia että suoritustason työntekijöitä. Siis näistä molemmista tulee olemaan pulaa.

Ei tarvita aiesopimusta. Työllisyys ei ole kuntien toimenpitein ratkaistavissa, vaan valtiovallan toimin. Ilman isoja rakenteellisia muutoksia ei työttömyysprosentteihin voida paljon vaikuttaa. Tarvitaan sekä keppiä että porkkanaa. Työvoimahallinnon viranomaiset ovat avaintekijöitä asiassa. Nykyiset yritykset ovat näpertelyä.

Onko meillä riittävästi työntekijöitä tässä maakunnassa tekemään maakunnassa tarvittava työ? Oleellista on, että työtä on riittävästi tarjolla tehtäväksi.

Kyse on siitä, miten työvoiman tarve ja työvoima saadaan kohtaamaan keskenään. Nuorten liikkuvuus on maakunnassa Suomen huonointa (tutkittu juttu). Työvoimakustannuksilla on myös iso merkitys. Puolet yrityksistä on valmiita palkkaamaan lisää väkeä, jos se koetaan edes jotenkin järkeväksi yrityksen toiminnan kannalta. Tärkeämmäksi koetaan nimenomaan jatkaa nykyisiä yrityksiä kuin perustaa uusia.

Rakenteellisen työttömyyden osuus työttömyydestä on meillä keskimääräistä korkeampi. Niillä seuduilla, jossa kunnat ovat lähteneet mukaan talkoisiin, on työllisyys selvästi parantunut. Pitkäaikaistyöttömien eläkeputki on myös ollut tehokasta toimintaa.

Vain 32 % valtion työllistämistuesta on meillä sidottu. Kertoo siitä, että kunnat eivät käytä tukia aktiivisesti. Tulevassa Lahden seudun kehittämiskeskuksessa pitäisi miettiä, mitä rakenne- ja nuorisotyöttömyydelle tulisi tehdä.

Ihmisten ei pidä antaa turhautua kotonaan. Työvoimapolit ovat olleet tehokkaita.

Pitäisi varautua osaamisen siirtämiseen eli ottaa kisällijärjestelmä käyttöön, esim. osa-aikatyön kautta. Nuoret tuovat innovatiivisuutta myös yrityksiin.

Työssä oppimisen kuvio ollut maakunnassa jo pari vuotta menossa. Pitäisi tehdä vielä isompi ja vahvempi työ sen tehostamiseksi maakunnassa. Sekä koulutus- että yrityspuolella riittää työmaata asiassa, sillä asenteet eivät ole vielä kohdallaan.

Sopimukset eivät auta mitään kuntaa, jos kunnassa ei ole väkeä, joka sopimuksen velvoittamat hommat käytännössä hoitaa. Työvoimatoimiston väki saisi jalkautua kuntaan sen sijaan että työttömät asioivat jatkuvasti työvoimatoimistossa. Verotulojen tasausrakenteeseen ei pelaa asiassa riittävän hyvin. Kärkölän nuorista työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä 45 %, joka on valtakunnan neljänneksi korkein luku. On erikoista, että kuntia vastuutetaan työllistämisasiassa. Tuki-työllistämiseen suhtaudutaan jostakin syystä nihkeästi päättäjien keskuudessa.

Maakunnan kannattaisi tehdä aiesopimus. Se on tahdonilmaus, että työttömyysasia halutaan hoitaa. Sillä on vaikutusta myös maakunnalliseen imagoon ja vetovoimaisuuteen. Jyväskylästä ja Oulusta ei kuitenkaan saa asiassa vertailukohtaa.

Työvoimahallinto toivoo kuntien aktivoituvan ainakin niin, että saadaan lisää ideoita työttömyyden ratkaisemiseen. Ihmiset tarvitsevat apua, myös eläkeputkeen siirtymisessä. Nuorten pitkäaikaistyöttömien osuus kasvaa koko ajan. Sille tarvitsisi tehdä jotain. On kyse nuorista, jotka eivät ole pystyneet juurtumaan ensimmäiseenkin työpaikkaansa. Tarvitaan työhallinnon, kuntien ja muiden tahojen laajaa yhteistyötä tällaisten asioiden auttamiseksi.

Aiesopimus voisi sisältää em. yhteistyökuviot. Kaikki toimenpiteet, joilla opintojen keskeyttämistä ehkäistään, olisi otettava myös mukaan aiesopimukseen.

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Minkälaiset vaihtoehtoiset sijoittumisratkaisut voisivat tulla kyseeseen laajoja maa-alueita tarvitsevalle erikoistavarakaupalle ja yritystoiminnalle Päijät-Hämeessä?

Kyse on enemmän kuin pelkistä kaavaratkaisuista.

Imuroiko erikoiskauppa sijoittumisellaan joitakin maakunnan osia palveluista tyhjiksi? Siirtääkö se yritystoimintaa uusiin paikkoihin?

Kaupan ja yritysten pitäisi katsoa asioita yhdessä.

Kaupan ja suunnittelijan tarpeet voivat olla keskenään aivan erilaisia. Jos ei tueta kaupan tarpeita, voidaan menettää merkittäviä yrityksiä.

Maakunnan puolesta on varmasti tarjolla sopivia alueita, mutta ovatko ne sopivia kauppaketjuille ja muille toimijoille? Jos haetaan yrityksille logistisia paikkoja, niin mitä se vaikuttaa? Liitto voisi selvittää, miten maakunta on Lahden keskuseudun ulkopuolella kuihtunut, kun rakenne ja kauppa on keskittynyt. Keski-Suomessakin on maaseutu melko huonossa jamassa, vaikka Jyväskylää pidetään yhtenä kehityksen lippulainoista

Ryhmä 4: Liikenne ja tekninen huolto

Läsnä:

Mäki Risto Hämeen tiepiiri, Huttunen Minna Hämeen tiepiiri, Leppänen Heikki Suunnittelukeskus Oy, Peltohaka Tapio Ratahallintokeskus, Vaskelainen Jorma Lahden kaupunki, Heikkilä Merja Orimattilan kaupunki, Pääatalo Paavo Hämeen ympäristökeskus, Silander Leif Lahden myyntimies/STTK, Syyrakki Pauli Nastolan kunta ryhmän puheenjohtaja, Kailio Antti Heinolan kaupunki, Pasi Erja VR-yhtymät Itä-Suomi, Nerg Seija Lahden kaupunki, Rope Erkki Päijät-Hämeen liitto ryhmän sihteeri.

Nopeutuvien liikenneyhteyksien vaikutukset

Raideliikenne on tulevaisuuden liikennemuoto erityisesti Lahden seudulle. Matkailu- ja tavaraliikenne itäradoilla kasvaa. Yhteydet Helsinkiin lyhenee 45 minuuttiin v. 2006 ja Pietariin alle kolmeen tuntiin v. 2008. Kuitenkin vasta toimivat terminaalit varmistavat hyödyn toteutumisen. Erityisesti Lahdella on tuhannen taalan paikka raideliikenteen hyödyntämiseksi. Asemanseudon kehittäminen ja maa-alueiden hyödyntäminen yritystoiminnan tarpeisiin vaatii kaupungin RHK:n ja yritysten yhteistyötä. Lahden asema on myös imagokysymys. Uhkakuva on nyt että matkakeskus pelkistyy paikoitusalueiksi ja aseman kautta kulkeviksi joukkoliikennereiteiksi.

Nopean radan hyötyjä tulee jakaa laajemmalle järjestämällä liityntäliikenneyhteydet kunnista Lahden asemalle ja muille asemille esimerkiksi Orimattilasta Mäntsälän asemalle.

Lahti - Heinola - Mikkeli rata on tulevaisuuden hanke jonka varaus tulee säilyttää ja täsmentää kaavoissa. Hanke on kannattava oikaisu Lahti - Mikkeli - Kuopio suunnalle koska Kouvolan veturinvaihto-operaatiot vievät aikaa.

Valtaosa liikenteestä kulkee kuitenkin maanteillä. Paraneva Lahti - Heinola yhteys heijastuu myös lisääntyvänä liikenteenä muille säteittäisille yhteyksille. Poikittaisyhteydet erityisesti vt 12:n Udestakylästä itään ovat pullonkaula. Lahden eteläisen kehätien paikka on ratkaiseva matkakeskuksen toteutumiselle.

Lahden ulompi kehätie (Vääksy - Vierumäki - Nastola - Orimattila - Järvelä - Hämeenkoski - Vääksy) tasaa liikennettä kaupunkiseudulla. Vaarallisten aineiden kuljetukset tulisi ohjata asutuksen ohi. Liikenneturvallisuus vaatii kehittämistä liikenteen kasvaessa.

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

Lentoliikenne

Lahti - Vesivehmaan kenttä säilyy ja sitä kehitetään tarpeen mukaan.

Vesiliikenteen matkailullinen merkitys kasvaa ja Kymijoen kanavointiin varaudutaan maltillisella alusmitoituksella.

Päijät-Hämeen logistinen rooli

Lahden seutu on hyvä Etelä-Suomen jakelukeskus Vuosaaren sataman yhteistyöalueena. Maa-alueita on varattava myös Itämeren alueella toimiville jakeluyrityksille.

Maaseutuverkostot

Vesihuollon toimintavarmuuden turvaaminen on kaikille tärkeää. Hyvälaatuisen veden saanti on tärkeä tavoite maaseudulla. Se on maaseutumatkailun edellytys kun loma-asutuksen ja matkailun vesihuoltovaatimukset kasvavat. Kustannusten nousua voi hillitä vesihuollon yhteistyöllä. Tarvitaan maakunnan kattava vesihuoltosuunnitelma.

Kunnat joutuvat vuonna 2004 ottamaan kantaa vesihuollon kehittämissuunnitelmiin. Kylien kehittäminen vesihuolto-, joukkoliikenne-, ja tietoliikennevalmiuksia parantamalla on järkevää. Esimerkiksi etätyö edellyttää sähköhuollon varmuutta ja jakeluyhtiöiden yhteistyötä.

Muuta

Maa-aineshuollossa kalliokiviaineksen käyttö kasvaa. Tarvitaan selvityksiä hyvälaatuisen kalliokiviaineksen osoittamiseksi vaativiin käyttötarkoituksiin. Maa-ainesten ottamispaikat on hyvä osoittaa maakuntakaavassa lupamenettelyn helpottamiseksi.

Jätehuolto-osaaminen ja jätevesien käsittelyn kehittäminen ovat vientikelpoista ympäristöosaamista jota pitää tukea.

Matkailun opastusjärjestelmät ja karttapalvelut tulisi kehittää erilaisia aktiviteetteja tukemaan kuten patikointi, laivamatkailu, melonta, pyöräily, ratsastus, luontomatkailu.

Riittävät aluevaraukset asumiselle ja yrittämiselle.

Ryhmä 5: Asuminen ja ympäristö

Läsnä:

Hyvärinen Marketta Hämeen tiepiiri, Virtanen Heidi Lahden yliopistokeskus, Rissanen Theodora Lahden kaupunki, Leppänen Elina Päijät-Hämeen kylät ry, Haapalahti Heikki Hollolan kunta, Mäki Juha Etelä-Suomen metsänomistajien liitto, Salo Päivi Hämeen ympäristökeskus, Toivonen Sirkka Lahden vaatetustoimihenkilöt/STTK, Nieminen Markku MTK, Mäkelä Kai Nastolan LSLU, Karvinen-Jussilainen Anne Lahden kaupunki ryhmän puheenjohtaja, Vesanen Pertti Lahden kaupunki Laitinen Riitta Päijät-Hämeen liitto, Karila-Reponen Mirja Päijät-Hämeen liitto ryhmän sihteeri.

Miten muuttovoittoa suunnataan taajamiin ja maaseudulle?

- tarjontaa oltava monipuolisesti erilaisilla alueilla sekä kylissä että taajamissa
- tonttitarjontaa pienistä taajamatonteista suuriin kylätontteihin
- huomioitava, mitä ihmiset kysyvät (jotkut alueet luonnostaan vetovoimaisia)
- muutto kyliin on marginaalista, mutta kylien säilymisen ja elinvoimaisuuden kannalta yksikin perhe voi olla kylälle merkittävä
- kyliin muuttamista rajoittaa valmiiden talojen puute ja pienehköjen parin hehtaarin tilojen puute

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

- taajama-alueet vetävät väkeä luonnostaan, kylien kehittäminen ei tapahdu itsestään; kuntien ja muiden toimijoiden on oltava mukana kehittämisessä, mutta aktiivisuuden on kummuttava kylistä itsestään
- asumista tulisi ohjata kylien koulujen, muiden palveluiden, vesihuoltoverkoston ja hyvien kulkuyhteyksien läheisyyteen
- kuntien on saatava tukea vesihuoltosuunnitelmiin; ensimmäinen pullonkaula jos kylissä mitattava väkimäärän lisääntymistä
- kunta voisi ostaa maata myytäväksi uusille tulokkaille
- kuntien yleiskaavoilla tai kevyemmällä suunnitteluratkaisuilla tulisi varmistaa alueiden saaminen käyttöön kyläalueilla
- vapaa-ajan asumisen mahdollistaminen ympärivuotisena lisää myös kylien vetovoimaa
- liikkumisen turvallisuus ja työmatkaliikenteen kustannusvaikutus puolustavat myös asumisen ohjaamista kyliin; liittymien turvallisuus
- maakuntakaavaan tehtävät kylämerkinnät eivät saa olla kylien kehittymisen esteenä, vahvistetun seutukaavan merkintätapa aiheuttanut estetuntemuksen

Pitäisikö maakunnan arvokkaimpia luonnonarvoja suojella tehokkaammin?

- maakunnan oltava sininen ja vihreä; kasvun mahdollistaa viihtyisä ja turvallinen ympäristö
- tärkeitä maakunnassa pohjavesi, vesistöt, harjut kuten Tiirismaa
- nykyiset kaavat ovat jo luonnon suojaamisen kannalta vahvoja, ongelma onkin miten tulkitaan ja kuka tulkitsee (onko KHO:n tulkinta PHL:n tulkintaa asiantuntevampi?)
- selkeät EI-alueet merkittävä kaavaan (valtakunnalliset, NATURA...), muille alueille joustavammat merkinnät/välineet
- perusteet oltava riittävän selvät ettei aiheudu toimijoille ongelmia (metsätalouden rahoitus...)
- muille arvokkaille alueille oma esitys, jota voisi käyttää perusteluina vaikka tukihakemuksissa (peltomaisemat, kulttuuriympäristöt...)
- maanomistajien oma vapaaehtoinen suojeluhalu erityisen tärkeä ja sitä kannattaa vaalia

Miten paljon maakunta voi lisätä loma- ja vapaa-ajan asumista sekä ympärivuotista ranta-asumista kun vaatimustaso, varustetaso ja kerrosala lisääntyvät?

- voimakas trendi mökkikoon kasvussa 40:stä jopa 150:een neliöön ja isompaankin varustetason samalla kohotessa
- kysyntä lisääntynyt myös tiiviisiin lomakylätyyppisiin alueisiin sijoittuville mökeille; vapaa-ajan asumista palvelujen äärellä
- hallitsemattomana rasittaa sekä ympäristöä että kuntien taloutta
- kylille trendi mahdollisuus, koska kysyntä palveluista (mökkitalokkarit, hoivatyö...) lisääntyy
- korkea tonttihinta ja korkeatasoinen vapaa-ajan asunto, seuraavana askeleena voi olla halu asettua asumaan pysyvästi
- kunnissa eroja, mutta esim. Vesijärven rantayleiskaavatyön yhteydessä ei ilmennyt suurta halukkuutta pysyväksi asunnoksi muuttamiseen (omistajat näkevät vain nykyhetken)
- jätevesi nousee merkittäväksi ongelmaksi loma-asunnon kasvaessa
- pysyväksi asunnoksi muuttaminen hankalaa; alueelliset ympäristökeskukset suhtautuvat tiukasti

Miten viihtyisästä asuinympäristöstä ja sen ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin voidaan vaikuttaa maakunnan suunnitteluvälineillä?

- maakuntaohjelman a toteuttamissuunnitelman mahdollisuudet tarkistettava
- EU ja muita tukirahoja tulisi suunnata maakuntakaavassa esitetyille alueille
- Asuinympäristön turvallisuus ja asukkaiden oma käyttäytyminen vaikuttavat myös viihtyisyyteen (ei välttämättä aiheuta kustannuksia)

PAJULAHTI 11.6.2003 KESKUSTELUTILAISUUDEN MUISTIO

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003, maakuntaohjelma 2003-06 ja toteuttamissuunnitelma 2004 sekä maakuntakaava 2005

- Vahvistettu kaava vaikutti ensivaiheessa pilottikyläprojektissa rajoittavasti, myöhemmin kyliä saatiin mukaan lisää kehittämishankkeeseen
- Kustannusten ennalta ehkäisy huomioitava

LOPPUKESKUSTELU JA YHTEENVETO

Päijät-Hämeen liiton maakuntajohtaja Esa Halme totesi yhteenvetona iltapäivän annista, että maakunta näyttää kokonaiselta, itseensä uskovalta, työhön ja yhteistyöhön kykenevältä, yrityksiään ja ympäristöään arvostavalta ja sen haasteita ovat:

- sosiaalinen vastuullisuus
- osaamistason nosto
- oma-aloitteellisuuden vahvistaminen
- oman elinkeinoelämänsä kehittäminen
- jalostusarvon vahva nosto
- syrjäytymisen esto
- yrittäjyyden lisääminen
- loistavan logistisen aseman hyödyntäminen ja liityntäjärjestelmien kehittäminen
- Lahden asemanseudun kehittäminen
- asumisen eri muotojen tuottaminen
- valtakunnalliset ympäristöarvot kartalle, muut liitteisiin

Lopuksi hän totesi, että vuoropuhelu jatkuu. Teemme huomista yhdessä, keskittyen mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja uuden luomiseen.